

JARKEA LAAKEHOITON

Liisa-Maria Voipio-Pulkki

Johtaja

Terveyspalveluryhmä, sosiaali- ja terveysministeriö

Taina Mäntyranta

Lääkintöneuvos

Terveyspalveluryhmä, sosiaali- ja terveysministeriö

Edistetään yhdessä järkevää lääkehoitoa

Sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa toimivassa rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelmassa on koottu järkevän lääkehoidon elementit tukemaan lääkkeen määräämistä ja hoidon toteutumista. Tavoitteena on edistää kansanterveyttä ja lääkehoitojen kustannusvaikuttavuutta.

Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman tavoitteena on tehdä lääkehoidosta vaikuttavaa, turvallista, laadukasta, taloudellista ja yhdenvertaista. Näin lisätään väestön hyvinvointia sekä edistetään kansanterveyttä ja lääkehoitojen kustannusvaikuttavuutta.

Mitä on järkevää lääkehoito?

Järkevää lääkehoitoa huomioi potilaan erityistarpeet ja edistää potilaan terveyttä ja hyvinvointia. Järkevää lääkehoitoa muodostaa toimivan ja turvallisen kokonaisuuden, joka on kaikkein osatekijöineen potilaan ja häntä hoitavan lääkärin tiedossa. On tärkeää, että tämän tiedon ajantasaisuus myös tarkastetaan säännöllisesti.

Ajantasaisena ylläpidetty lääkityslista antaa kokonaiskuvan potilaan lääkehoidosta ja helpottaa näin ammattilaisten työtä. Lista voi myös tuoda esiin potilaan omatoimiset annosmuutokset tai sairaalajaksoilla tehdyt lääkitysmuutokset. Potilaalla voi lisäksi olla sähköisiä reseptejä lääkkeistä, joita hän ei todellisuudessa käytä. Kunnes ajantasainen kansallinen lääkityslista on käytössä koko terveydenhuollossa, voi lääkityslistaa ylläpitää

vaikka käsinkirjoitettuna, sähköisessä verkkopalvelussa tai apteekin tai potilastietojärjestelmän tulosteena.

Tutkimusten mukaan pitkäaikaisraista vain noin 50 % sitoutuu lääkehoitoon tavalla, jolla lääkettä määrätessä on suunniteltu. On ilmeistä, että tällä on huomattavia kansanterveydellisiä ja -taloudellisia vaikutuksia. Jotta lääkehoito voi toteutua järkevästi, on potilaalla kuitenkin oltava riittävästi tietoa siitä, miten ja miksi hän kyseistä lääkettä käyttää ja mitä tapahtuu, jos hän ei käytä lääkettään sovitulla tavalla.

Lääkehoitoon sitoutumisen ongelmien taustalla on moninaisia, potilaan sairauteen, lääkkeeseen sekä potilaan elämäntilanteeseen ja asenteisiin liittyviä tekijöitä. Lääkkeen annostelu voi olla hankalaa tai sen käyttöön liittyvät haittavaikutukset vaikeuttavat lääkkeen käyttöä. Lääke voi myös olla potilaan näkökulmasta liian kallis käytettäväksi.

Hoitoon sitoutumisen ongelmiin ei ole yksinkertaista parannuskeinoa. Hoitavan lääkärin ja muun henkilöstön paneutumisella ja kannustavalla keskusteluyhteydellä on kuitenkin iso

rooli potilaan motivoimisessa lääkkeen oikeaan käyttöön. Lääkehoito ja sen asianmukainen toteutuminen on aina osa hoidon laajempaa kokonaisuutta.

Järkevän lääkehoidon elementit terveydenhuollon ammattilaisten tukena

Järkevän lääkehoidon elementit on laadittu toimeenpano-ohjelmassa erityisesti lääkkeitä määräävän terveydenhuollon henkilöstön tarpeisiin. Elementit esittelevät järkevän lääkehoidon toteutumisen kannalta olennaiset asiat muodossa, jossa niitä on helppo hyödyntää myös lääkkeitä potilaalle toimitettaessa, lääkehoidon kokonaisuutta arvioitaessa sekä lääkkeitä koskevissa perusopetustilanteissakin.

Järkevään lääkehoitoon kuuluu kiinteästi myös käsite kustannusvaikuttavuus. Ei ole yhdentekevää, miten yhteiset voimavaramme yhteiskunnassamme kohdennetaan. Valintoja tehdään sellaisista lääkkehoidoista, jotka tuottavat mahdollisimman monelle mahdollisimman paljon terveyshyötyä käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa, suomalaisen potilaan parhaaksi. ●

Järkevän lääkehoidon elementit

Ota talteen!

Onko potilaalla olemassa hoito- tai asiakas-suunnitelma?

- » Varmista, että lääkehoito on osa tätä kokonaisuutta.

Onko lääkityslistaan merkitty kokonais-lääkitys ajantasainen?

- » Tarkista potilaan lääkityslista ja kannusta sen säännölliseen päivittämiseen. Huomioi myös muut mahdolliset valmisteet reseptilääkkeiden lisäksi.

Onko potilaalla turhia voimassa olevia reseptejä?

- » Varmista, että sähköiset reseptit ovat ajan tasalla ja että ne sisältävät kaiken olennaisen tiedon turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen lääkkeen toimittamiseen ja käyttöön. Mitätöi turhat reseptit.

Sopiiko lääke käytettäväksi potilaan muiden lääkkeiden kanssa?

- » Ota selvää potilaan lääkehoidon kokonaisuudesta. Kysy myös ilman reseptiä saatavista itsehoito-lääkkeistä, rohdoksista ja ravintolisistä. Tarkista yhteisvaikutukset ja päällekkäisyydet.

Käyttääkö potilas lääkettä turvallisesti ja oikein?

- » Varmista, että potilas ymmärtää, miksi hän käyttää lääkettä ja mitä tapahtuu, jos lääkettä ei käytetä ohjeiden mukaisesti.

Tarvitseeko potilas varmasti tämän lääkkeen?

- » Varmista lääkkeen tarpeellisuus ja pohdi lääkkeettömän hoidon mahdollisuuksia.

Onko potilaalla erityistarpeita?

- » Huomioi ainakin lääkeaineallergiat, ikä, munuaisten ja maksan toimintataso sekä mahdollinen raskaus/imetyks.

Onko lääkkeeseen varaa?

- » Huomioi lääkkeen hinta, korvattavuus ja hoidon kustannuksilla saavutettavat kliiniset vaikutukset niin potilaan kuin yhteiskunnankin kannalta.

Onko potilaalla tarvittava tieto lääkkeen haittavaikutuksista?

- » Kerro haittavaikutuksista ja niiden ehkäisystä. Kerro myös, miten tulee toimia, jos haittoja ilmenee.

Onko lääkehoidon tavoitteet saavutettu?

- » Selvitä, onko lääkkeellä ollut toivottu vaikutus vai onko sitä tarvetta tehostaa, vähentää tai vaihtaa.

Tietääkö potilas, kuka häntä hoitaa?

- » Varmista, että potilas tietää, kuka seuraa hänen lääkehoitonsa toteutumista ja keneen ottaa yhteyttä lääkehoitoon liittyvissä asioissa.

VAIKUTTAVUUS • TURVALLISUUS • LAADUKKUUS
TALOUDELLISUUS • YHDENVERTAISUUS